

V. I. Lenin: Poučení z Komuny

Přidáno v pátek 22. 7. 2011

Tento článek je záznamem Leninova referátu na mezinárodním shromáždění v Ženevě 18. března 1908. Článek vyšel ve 2. čísle listu Zagraničnaja Gazeta z 23. března 1908.

Po státním převratu, jímž vyvrcholila revoluce 1848, se dostala Francie na 18 let pod jařmo napoleonského režimu. Tento režim přivedl zemi nejen k hospodářskému úpadku, ale i k národnímu ponížení. **Proletariát, který povstal proti starému režimu, podjal se dvou úkolů – celonárodního a třídního: osvobodit Francii od vpádu Německa a socialisticky osvobodit dělnictvo od kapitalismu. Spojení těchto dvou úkolů je nejsvráznějším rysem Komuny.**

Buržoazie tehdy ustavila „vládu národní obrany“ a proletariát měl pod jejím vedením bojovat za nezávislost celého národa. Ve skutečnosti to byla vláda „národní zrady“, která viděla své poslání v boji proti pařížskému proletariátu. Avšak proletariát, zaslepen vlasteneckými iluzemi, to nepostřehl. Idea vlastenectví se zrodila již za Velké revoluce v XVIII. století a opanovala mysl socialistů Komuny; a tak například Blanqui, nesporně revolucionář a horlivý stoupenec socialismu, nenašel pro svůj časopis vhodnější název než buržoazní floskuli „Vlast v nebezpečí!“

Osudnou chybou francouzských socialistů bylo právě spojení těchto odporujících si úkolů – vlastenectví a socialismu. Marx již v manifestu Internacionály v září 1870 varoval francouzský proletariát, aby se nedal unést pochybnou národní myšlenkou: **od Velké revoluce došlo k hlubokým změnám, třídní rozpory se zостřily, a jestliže tehdy boj proti celoevropské reakci sjednocoval celý revoluční národ, pak nyní už proletariát nemůže spojovat své zájmy se zájmy jiných, nepřátelských tříd; necht' buržoazie nese odpovědnost za národní ponížení – úkolem proletariátu je bojovat za socialistické osvobození práce od jařma buržoazie.**

A opravdu, skutečná podstata buržoazního „vlastenectví“ vyšla záhy najevo. Versailleská armáda po uzavření hanebného míru s Prusáky začala plnit svůj hlavní úkol: přepadem se pokusila zmocnit zbraní pařížského proletariátu, které ji tolik děsily. Dělníci odpověděli vyhlášením Komuny a občanskou válkou.

Přes to, že socialistický proletariát byl rozdělen na mnohé sekty, byla **Komuna skvělým příkladem, jak jednotně dovede proletariát plnit demokratické úkoly, které buržoazie uměla jen hlásat. Proletariát, jenž se chopil moci, provedl bez jakéhokoli zvláštního složitého zákonodárství, prostě a prakticky, demokratizaci společenského zřízení: zrušil byrokracii, provedl volby úředníků lidem.**

Plody skvělého vítězství byly však zmařeny dvěma chybami. **Proletariát se zastavil v polovině cesty: místo aby přikročil k „vyvlastnění vyvlastňovatelů“, dal se unést ideály, že v zemi, sjednocené celonárodním úkolem, nastolí vyšší spravedlnost; nebyly například zabránny takové instituce jako banka, a mezi socialisty stále ještě převládaly**

teorie proudhonistů o „spravedlivé směně“ apod. Druhou chybou byla přílišná velkomyslnost proletariátu: nepřátele bylo třeba vyhlazovat, proletariát se však snažil na ně působit morálně, podcenil význam čistě vojenských operací v občanské válce, a místo aby rozhodným útokem na Versailles dovršil své vítězství v Paříži, otálel a poskytl versailleské vládě čas, aby shromáždila temné síly a připravila se ke krvavému májovému týdnu.

Ale přes všechny tyto chyby je Komuna velikým vzorem velikého proletářského hnutí XIX. století. Marx vysoce ocenil historický význam Komuny: kdyby si dělníci ve chvíli, kdy se versailleská banda pokusila záluďným přepadem zmocnit se zbraní pařížského proletariátu, byl by zhoubný účinek demoralizace, zanesené takovým slaboštvím do proletářského hnutí, mnohem těžší pohromou než škoda způsobená ztrátami, které utrpěla dělnická třída v boji, bráníc své zbraně. Necht' jsou oběti Komuny sebevětší, jsou vykoupeny jejím významem pro boj veškerého proletariátu: Komuna vyburcovala v Evropě socialistické hnutí, ukázala sílu občanské války, rozptýlila vlastenecké iluze a vyvrátila naivní víru v celonárodní snahy buržoazie. Komuna naučila evropský proletariát konkrétně řešit úkoly socialistické revoluce.

Poučení, které získal proletariát, neupadne v zapomenutí. Dělnická třída bude z něho čerpat, jako z něho čerpala již v Rusku, za prosincového povstání.

Období, které předcházelo ruské revoluci a připravilo ji, v lecčems připomíná období napoleonského jha ve Francii. Také v Rusku přivedla absolutistická klika zemi k nesmírnému hospodářskému úpadku a národnímu ponížení. Avšak revoluce dlouho nemohla vzplanout – dokud sociální vývoj nevytvořil podmínky pro masové hnutí a dokud se izolované útoky proti vládě v předrevolučním období přes veškeré hrdinství rozbíjely o netečnost lidových mas. Teprve sociální demokracie vychovala masy houževnatou a plánovitou činností k vyšším formám boje – k masovým akcím a k občanské ozbrojené válce.

Sociální demokracie dovedla zbavit mladý proletariát „celonárodního a vlasteneckého poblouznění“, a když se jejím přímým zásahem podařilo vynutit na carovi manifest ze 17. října (dle nového kalendáře 30. října), ve kterém Mikuláš II sliboval dát zemi demokratické svobody a svolat zákonodárnou dumu. Tento manifest znamenal přelom ve vývoji revoluce, kdy v boji pokračoval pouze proletariát, kdežto ostatní vrstvy byly carovými ústupky uspokojeny a právě proletariát se začal energicky připravovat k další nevyhnutelné etapě revoluce – k ozbrojenému povstání. Oproštěn od „celonárodních“ iluzí, soustředoval proletariát síly své třídy v masových organizacích – v sovětech dělnických a vojenských zástupců atd. A protože cíle a úkoly ruské revoluce byly jiné, než cíle a úkoly francouzské revoluce roku 1871, byl ruský proletariát nucen sáhnout k témuž způsobu boje, jímž začala Pařížská komuna – k občanské válce. Ruský proletariát měl na paměti poučení z Pařížské komuny, a proto si uvědomoval, že nikdy nesmí zapomínat ani na to, že **třídní boj za jistých podmínek vyúsťuje v ozbrojený boj a občanskou válku; bývají cíle, kdy zájmy proletariátu vyžadují, aby nepřátelé byli nemilosrdně vyhlazeni v otevřených srážkách. To poprvé ukázal francouzský proletariát za Komuny a skvěle to potvrdil ruský proletariát za prosincového povstání.**

I když obě tato grandiózní povstání dělnické třídy byla potlačena – dojde k novému povstání, které nepřátelé proletariátu nebudou sto potlačit a z něhož socialistický proletariát vyjde jako naprostý vítěz.

Viz též:

[L. Sluka: O pařížské komuně \(1/4\)](#)

[L. Sluka: O pařížské komuně \(2/4\)](#)

[L. Sluka: O pařížské komuně \(3/4\)](#)

[L. Sluka: O pařížské komuně \(4/4\)](#)

[J. Bobor: 140. výročie prvej proletárskej revolúcie - Parížskej komúny](#)

